

UTICAJ STAROSNE DOBI I STEČENOG OBRAZOVANJA NA KORIŠĆENJE INFORMACIJA I DONOŠENJE ODLUKA

THE INFLUENCE OF AGE AND THE EDUCATION ATTAINMENT AT THE USE OF INFORMATION AND DECISION-MAKING

Saša Stamenković

Siemens d.o.o, Beograd, Srbija

Milan Stamatović

Univerzitet "Union - Nikola Tesla", Beograd, Srbija

©MESTE

JEL Category: **C44, D8, D12**

Apstrakt

U današnjem svetu izazov predstavlja velika količina dostupnih informacija. Dostupnost ogromne količine informacija, jedino garantuje informacije različitog kvaliteta, izazov nastaje u trenutku kada treba doći do kvalitetnih informacija i doneti odluku na osnovu istih. Informacija je uvek bila roba na tržištu do koje se dolazi na različite načine. Televizija, radio, internet, novine, danas, predstavljaju najjednostavnije načine dolaska do informacija. Korišćenje informacija, načini dobijanja informacija, načini tumačenja informacija i na kraju donošenje odluka na osnovu istih predstavljaju dnevne zadatke na ličnom i organizacijskom nivou. Simbioza količine informacija i odluke koje se donose na osnovu istih predstavljaju glavni izazov. Odluke koje se donose na osnovu dobijenih informacija u direktnoj su korelaciji sa stečenim iskustvom, obrazovanjem i godinama starosti. U radu je opisano: šta danas predstavlja informacija; načini dobijanja informacija; mediji kao nosioci informacija; zadovoljstvo kvalitetom dobijenih informacija i svojim odnosom prema informacijama kroz donošenje odluka. Rad prikazuje vezu između stečenog obrazovanja i starosne dobi u prizmi donošenja odluka u regionalnoj kompaniji iz svetske korporacije i slučajnog uzorka na teritoriji Republike Srbije. Istraživanje i rezultati istraživanja koji su prikazani u radu, deo su istraživanja za potrebe doktorske disertacije, a zamišljeno je kao studija preseka.

Ključne reči: Informacija, mediji, korisnik, starosna dob, obrazovanje

Adresa autora zaduženog za korespodenciju:

Saša Stamenković

sasa.d.stamenkovic@gmail.com

Abstract

In today's world, the challenge is a large amount of information available. The availability of huge amounts of information only can guarantee the information of varying quality. The challenge arises at the moment when one wants to get to the information of good quality and to make decisions based on them. Information has always been a commodity market, and one can get it in different ways. Television, radio, the internet, newspapers, today, are the simplest ways to get information. Use of the information, the methods of obtaining and interpretation of the information, and on-site decision making in relation to the same, are the daily tasks on a personal and organizational level. The symbiosis of amounts of information and decisions, which are made on them, are the major challenge today. Decisions taken on the basis of the information obtained are in direct correlation with the acquired experience, education, and age. The paper describes what today an information is, ways of getting an information, the media as carriers of the information, and a satisfaction with the quality of the obtained information, and its relationship to the decision-making information. This paper analyzes the relationship between acquired education and the age in the prism of decision making in the company of world and regional corporations and the random sample on the territory of the Republic of Serbia. Research and research results presented in this paper are a part of the research conducted for a doctoral dissertation conceived as a cross-sectional study.

Keywords: Information, media, user, age, education

1 UVOD

Kanadski profesor Marshall McLuhan je pre više od pedeset godina proglasio svet za "elektronsko globalno selo" (McLuhan, 1962). Nivo socijalnog razvoja je pod snažnim uticajem novih IT tehnologijama i sve lakšim načinima transporta, nas transformiše u period poznat kao informatičko društvo. Informacija je uvek bila roba na tržištu do koje se danas dolazi na različite načine. U današnje vreme, nakon svetske finansijske krize iz 2008 godine, usled nepoverenja koje raste na relaciji finansiranje i izvođenje projekata dolazi do drastičnih promena postojećih biznis modela. Kao odgovor na svetsku krizu svaka kompanija pokušava da ublaži uticaj krize brzim promenama koje su odgovor na brzo promenljivo i fluktuirajuće tržište. Svoje pozicioniranje na tržištu bez obzira da li je ono lokalnog ili internacionalnog karaktera kompanije definišu implementacijom strateških odluka tj. aktivnim korišćenjem strateškog menadžmenta.

Brzinu kretanja kompanija na tržištu definišu količina i kvalitet dostupnih informacija donosiocima odluka u kompanijama. Sprovođenje i postavljanje strategija u kompanijama takođe je u upravnoj vezi sa kvalitetom dobijenih informacija. Načini dolaženja do informacija, danas, su različiti.

Komuniciranje u poslovnom okruženju danas stvara složen dinamički sistem. Poslovno komuniciranje predstavlja istovremeno davanje i

primanje informacija radi postizanja poslovnih ciljeva. (Stamenković, Vukajlović, & Stamatović, 2015)

Mediji kao prenosioci informacija, moraju da budu razdeljeni i prilagođeni primaocima i informacijama koje predstavljaju. Informacije donosiocu odluka moraju uliti propisan nivo poverenja i sigurnosti da informacija sadrži tačne podatke. (Čomski, 2009). Informacije su potrebne za rešenje bilo kog problema. Bez njih nije moguće shvatiti suštinu problema i sagledati konsekvence alternativnih načina rešavanja problema. Čovečanstvo je naučilo da prikuplja informacije, prenosi ih, sortira, filtrira i usklađuje (Glevick, 2012). Informacije su i podaci koji u pravom momentu u odgovarajućoj formi stoje na raspolaganju organu ili pojedincu, tako da donošenju odluke i preduzimanju akcije može da se pristupi pri optimalnom stepenu informisanosti. Termin informacija se sve više koristi u značenju znanja koje može da se koristi da se predvidi šta će se desiti ako se neka akcija preduzme. Informacija je znanje na kome se bazira donošenje odluka (Milisavljević, 2001).

Grupa istraživača sa američkog univerziteta Južne Kalifornije analizirala je razvoj 60 osnovnih tehnologija skladištenja, obrade i prenosa informacija u periodu od 1986. do 2007. godine i zaključila je da se ukupno uskladišteni podaci celog čovečanstva procenjuju na 295 eksabajta (1 eksabajt = 10^{18} bajta). Najveći deo informacija

danas se nalazi u numeričkom obliku, dok su do 2002. godine dominirali analogni načini skladištenja i obrade podataka. Očekuje da će se prostor na serverima udesetostučiti do 2020. godine, dok će broj ljudi koji rade na procesiranju informacija porasti za svega 1,5 odsto. Brzina obrade informacije u razmatranom periodu raste za oko 58 odsto godišnje, količina prenetih informacija za 28, a ukupne uskladištene informacije za 23 procenta.

Informacije su danas najskuplja roba, svima dostupne, treba prepoznati njihov izvor. Sve veći i veći procenat populacije zamenjuje tradicionalne izvore informisanja savremenim, a u poslovnom svetu to predstavlja osnovu dolaženja do podataka na kojoj se bazira većina odluka. Sve veći i veći procenat populacije zamenjuje tradicionalne izvore informisanja savremenim, a u poslovnom svetu to predstavlja osnovu dolaženja do podataka na kojoj se bazira većina odluka. Bitan podatak je koji su to mediji koji se najviše koriste i koji je kvalitet informacija koji se dobijaju za odlučivanje i sprovođenja aktivnosti. (Stamenković, Stamatović, & Vukajlović, 2014)

Pojam informacija, koji ima uopšteno značenje, često je vrlo neprecizan ali kao takav prihvatljiv u dnevnoj komunikaciji. Obično se pod informacijom podrazumeva pojam kvantifikovanog i merljivog objašnjenja. U drugu ruku obaveštenje se često meša sa pojmom podatak. Podatak nosi informaciju koju kao takvu prenosi i čuva. Da skratimo informacija sa tehničkog aspekta predstavlja protumačeni podatak. Na kraju analiza tržišta predstavlja prikupljanje i obradu podataka, njihovu razmenu i transport preko rastojanja i njihovu analizu na određenim hijerarhijskim nivoima organizacione strukture. U skladu sa tim informaciona tehnologija je alat koji omogućava da se zadovolje potrebne informacije na individualnom nivou (Stamatović & Kruij, 2003).

Informacije koje primaoci dobijaju, zavise od samog primaoca, njegovog obrazovanja, mogućnosti obrade i slično. Subjektivna vrednost informacije (Wang & Strong, 1996) znači:

- Korisniku svojstvena vrednost (Intrinzična): tačnost, objektivnost, poverljivost, reputacija izvora,
- Kontekstualna vrednost: relevantnost, dodana vrednost, pravovremenost,

- Reprezentacijska vrednost: lakoća razumevanja, interpretabilnost, konciznost reprezentacije, konzistentnost reprezentacije,
- Pristupna vrednost: pristup i sigurnost pristupa.

Načini dobijanja i prikupljanja informacija danas su povezani sa velikim brojevima e-mejllova, poruka, vesti i slika kojim nas dnevno zatrpavaju razni mediji. Previše informacija kojima je izložen korisnik Digitalnih (novih) medija, podrazumeva rastući broj e-mejllova, glasovnih poruka, fleš vesti i elektronskih slika kojima smo svakodnevno zatrpavani što rezultira stresom, konfuzijom, smanjenom mogućnošću da se kontroliše sopstveni život.

Ako ne postoje zahtevane informacije za određeni posao, mora se odrediti najbolji način za njihovo sakupljanje. Postoje tri osnovna pristupa sakupljanja primarnih podataka – posmatranje, eksperiment i anketa. Posmatranje je bazirano na ideji da je, ponekad bolje gledati ljude šta rade, nego ih pitati šta rade. Prednost je u tome što se eliminiše svaki problem pristrasnosti ispitanika i izbegava se poteškoća da ljudi zaboravljaju svoje radnje. Eksperiment je način pristupa mogućem ponašanju u budućnosti, nego ispitivanja ljudi hipotetičkim pitanjima, ali činjenica je da je veoma teško da se dođe do sigurnih, pouzdanih odgovora o mogućim.

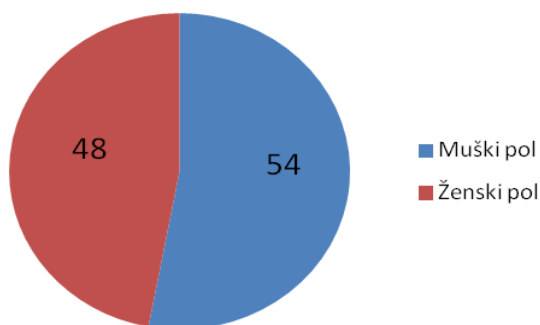
U daljem tekstu će biti prikazan deo istraživanja iz doktorske disertacije čiji osvrt je na informacije, njihov kvalitet i simbiozu kvaliteta informacija i donošenja poslovnih odluka.

Istraživanje je zamišljeno kao transverzalno (studija preseka), koje se organizuje radi deskripcije pojava (spremnost preduzeća da odgovori na promene, upravljanje promenama, i informisanost i kvalitet informacija). Istraživanje treba da da analizu relacija između varijabli, kako bi se utvrdila njihova uslovljenost i povezanost.

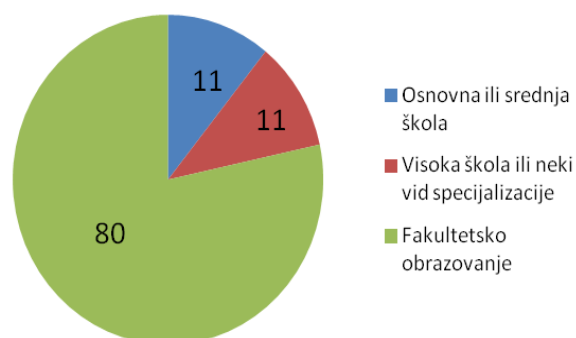
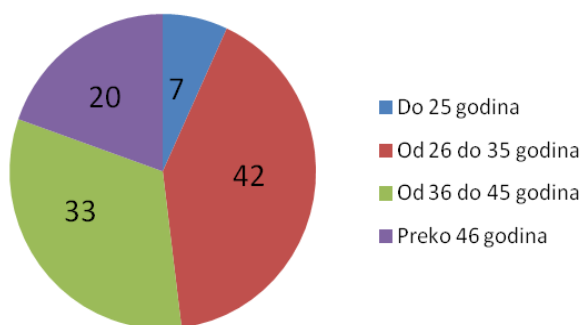
Prvi nivo istraživanja, sproveden je kao studija slučaja u organizaciji koja posluje u oblasti energetike na teritoriji Beograda predstavlja regionalnu kompaniju u svetskoj korporaciji. Uz povremene male fluktuacije zaposlenih je 130. Podeljenih upitnika bilo je 124, a validno ispunjenih je vraćeno 102, koji su uzeti u obzir prilikom obrade podataka.

Drugi nivo istraživanja, sproveden je kao istraživanje na slučajnom uzorku populacije na teritoriji Beograda, Subotice i Novog Sada. Distribuirano je 400 upitnika, a 315 je vraćeno validno ispunjenih, koji su uzeti u obzir prilikom obrade podataka, upitnici su se prikupljali ličnim davanjem upitnika.

Karakteristike uzorka koji posluje u oblasti energetike (IPOE): U uzorku organizacije koje posluje u oblasti energetike ima 54 (52,9%) ispitanika muškog i 48 (47,1%) ispitanika ženskog pola (Grafikon 1.).

Grafikon 1. Obuhvaćenost populacije u preduzeću koje posluje u oblasti energetike u odnosu na pol ispitanika

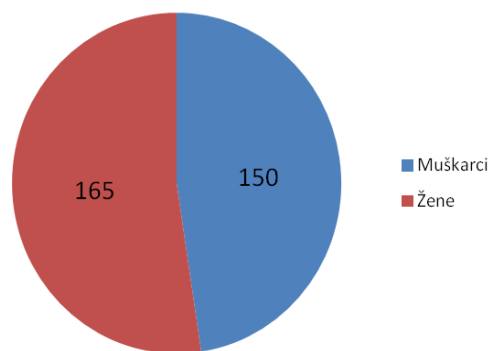
Grafikon 2 i 3. Obuhvaćenost populacije u preduzeću koje posluje u oblasti energetike u odnosu na godine starosti i stečeno obrazovanje

U posmatranom uzorku, ispitanika u preduzeću koje posluje u oblasti energetike 7 (6,9%) ispitanika je starosti do 25 godina, 42 (41,2%) ispitanika je starosti od 26 do 35 godina, 33 (32,4%) ispitanika je starosti od 36 do 45 godina i 20 (19,6%) ispitanika je starosti preko 46 godina (Grafikon 2.) godine starosti i obrazovanje ispitanika.

U obuhvaćenoj populaciji u preduzeću koje posluje u oblasti energetike ima 11 (10,8%) ispitanika koji imaju završenu osnovnu ili srednju školu, 11 (10,8%) ispitanika koji imaju visoku školu ili neki vid specijalizacije i čak 80 (78,4%) ispitanika koji imaju fakultetsko obrazovanje (Grafikon 3.)

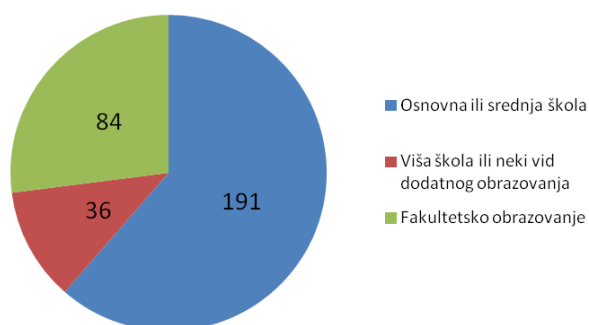
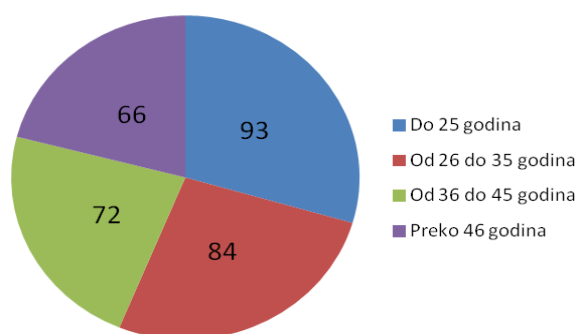
Rezultati pokazuju da je najveći broj ispitanika uglavnom zadovoljan sa kvalitetom informacija koje primaju (47,1%). Ispitanici su uglavnom zadovoljni svojim odnosom prema informacijama (53,9%). Ispitanici (52,9%) ispitanika su uglavnom zadovoljni svojom mogućnošću obrade informacija u toku dana. Najveći broj ispitanika (47,1%) nije ni zadovoljan ni nezadovoljan kvalitetom informacija koju dobiju preko televizije ili radija. Takođe najveći broj ispitanika (48%) odgovorilo je da nije ni zadovoljno ni nezadovoljno kvalitetom informacija koje dobijaju preko dnevne štampe. Najveći broj ispitanika (65,7%) je uglavnom zadovoljan kvalitetom informacija kada trebaju da donesu neku poslovnu odluku, a takođe su uglavnom zadovoljni kvalitetom informacija koje se tiču njihovog posla (55,9%).

Struktura ispitanika koji su obuhvaćeni slučajnim uzorkom je ujednačena polu. Naime u posmatranom uzorku ima 150 (47,6%) muškaraca i 165 (52,4%) žena (Grafikon 4.).

Grafikon 4. Obuhvaćeno populacije u slučajnom uzorku u odnosu na pol

U slučajnom uzorku ispitanika koji su starosti do 25 godina je 93 (29,5%), ispitanika koji imaju od 26 do 35 godina je 84 (26,7%), ispitanika koji imaju od 36 do 45 godina je 72 (22,9%) i 66 (21%) je ispitanika koji su preko 46 godina starosti (Grafikon 5.).

Grafikoni 5 i 6. Obuhvaćeno populacije u slučajnom uzorku u odnosu na godine starosti i stečeno obrazovanje

U slučajnom obuhvaćenom uzorku ispitanika koji imaju završenu osnovnu ili srednju školu je 195 (61,8%), onih sa završenom visokom školom ili nekim vidom specijalizacije je 36 (11,4%) i ispitanika koji su fakultetski obrazovani je 84 (26,7%), (Grafikon 6.).

Karakteristike uzorka obuhvaćenim slučajnim uzorkom (IUSI): Struktura ispitanika koji su obuhvaćeni slučajnim uzorkom je ujednačena po polu. Naime u posmatranom uzorku ima 150 (47,6%) muškaraca i 165 (52,4%) žena. U posmatranom uzorku, do 25 godina je 93 (29,5%), ispitanika koji imaju od 26 do 35 godina je 84 (26,7%), ispitanika koji imaju od 36 do 45 godina je 72 (22,9%) i 66 (21%) je ispitanika koji su preko 46 godina starosti. Završenu osnovnu ili srednju

školu ima 195 (61,8%), onih sa završenom visokom školom ili nekim vidom specijalizacije je 36 (11,4%) i ispitanika koji su fakultetski obrazovani je 84 (26,7%).

Na osnovu rezultata istraživanja može se zaključiti da su ispitanici u obuhvaćenoj populaciji u najvećem procentu (45,7%) uglavnom zadovoljni kvalitetom informacija koje primaju, kao i svojim odnosom prema informacijama (46,7%). Ispitanici su uglavnom zadovoljni (49,5%) svojom mogućnošću obrade informacija koju dobijaju u toku dana. U najvećem procentu (34,3%) nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni kvalitetom informacija koje dobijaju preko televizije ili radija, znači iskazali su neutralan stav. Neutralan stav, da nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni ispitanici su u najvećem procentu (41%) iskazali i u odnosu na kvalitet informacija koje dobijaju preko dnevne štampe. Ispitanici su u najvećem procentu (43,8%) uglavnom zadovoljni kvalitetom informacija kada treba da se donese neka odluka.

2 OCENA KVALITETA INFORMACIJA 1-IPOE I 2-IUSI RAZLIČITOG NIVOA OBRAZOVANJA

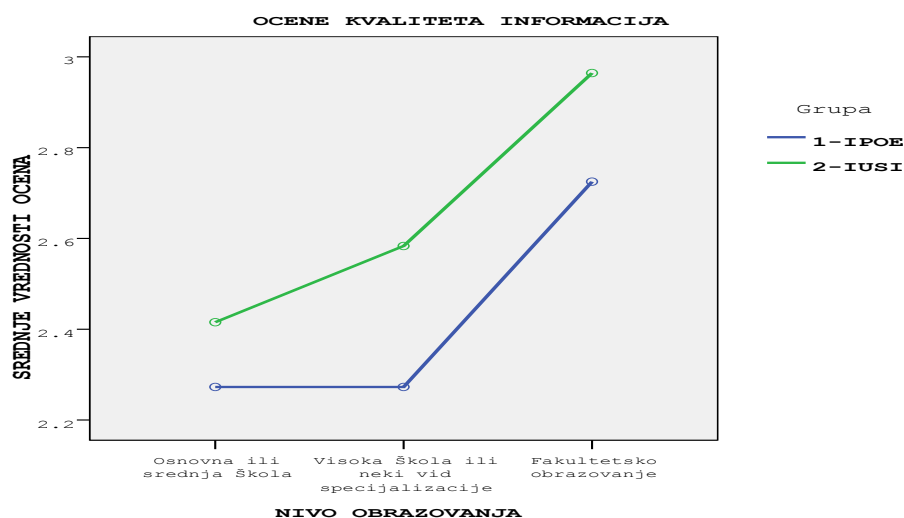
U koloni srednje vrednosti data je srednja vrednost ocene za svaki nivo obrazovanja ispitanika i za celokupnu grupu, dok standardno odstupanje predstavlja odstupanje srednje vrednosti, a N broj ispitanika u uzorku (Tabela 1.).

Istraživanjem je od ispitanika traženo da ocene kvalitet informacija koje primaju, pri čemu je 1 najveći nivo zadovoljstva, a 5 najmanji. Iz tabele 1. može se videti da su ispitanici sa fakultetskim nivoom obrazovanja u obe grupe manje zadovoljni kvalitetom informacija od ispitanika za završenom osnovnom, srednjom, visokom školom ili nekim vidom specijalizacije.

Na grafikonu 7. slikovito je predstavljen odnos srednjih vrednosti ocena dve grupe ispitanika. Može se videti da su srednje vrednosti ispitanika obe grupe najveće kod fakultetski obrazovanih ispitanika što znači da su oni manje zadovoljni kvalitetom informacija. Isto tako vidi se da je druga grupa ispitanika 2-IUSI, onih izabranih slučajnim izborom, lošije ocenila kvalitet informacija na svim obrazovnim nivoima.

Tabela 1. Ocena kvaliteta informacija koju primaju ispitanici dve grupe ispitanika različitog nivoa obrazovanja

GRUPE ISPITANIKA	NIVO OBRAZOVANJA	SREDNJA VREDNOST OCENA KVALITETA INFORMACIJA	STANDARDNO ODSUPANJE	N
1-IPOE	Osnovna ili srednja škola	2,27	0,467	11
	Visoka škola ili neki vid specijalizacije	2,27	0,467	11
	Fakultetsko obrazovanje	2,73	0,795	80
	Ukupno	2,63	0,757	102
2-IUSI	Osnovna ili srednja škola	2,42	0,823	195
	Visoka škola ili neki vid specijalizacije	2,58	1,273	36
	Fakultetsko obrazovanje	2,96	1,124	84
	Ukupno	2,58	0,995	315
Ukupno	Osnovna ili srednja škola	2,41	0,808	206
	Visoka škola ili neki vid specijalizacije	2,51	1,140	47
	Fakultetsko obrazovanje	2,85	0,982	164
	Ukupno	2,59	0,941	417

Grafikon 7. Razlika u ocenama kvaliteta informacija dve grupe ispitanika različitog nivoa obrazovanja

Uticaj interakcije grupe ispitanika i obrazovanja, dat je u tabeli 1. u koloni Grupa ispitanika/Obrazovanje Sig=0,922, što je veće od 0,01, pa se može zaključiti da ne postoje značajne razlike u ocenama kvaliteta informacija ispitanika različitog obrazovanja, posmatrano u dve grupe ispitanika. Znači da uticaj interakcije grupe ispitanika i obrazovanja nije statistički značajan. Nakon uticaja nezavisnih promenljivih, prelazi se na analizu zasebnih uticaja. Naime u koloni Sig za grupu ispitanika može se videti vrednost 0,124 pa se zaključuje da zasebni uticaji grupe ispitanika ne

utiču značajno na razlike u oceni kvaliteta informacija. Međutim, Sig za obrazovanje iznosi 0,001 što je manje od 0,01, pa se zaključuje da zasebni uticaj obrazovanja utiče na razlike u oceni kvaliteta informacija. Veličina uticaja grupe ispitanika data je u koloni η^2 , i vidi se da je $\eta^2 = 0,006$ što je izuzetno mali uticaj. Prema Cohen (1988, str.22) smatra se da su:

- Mali uticaj: < 0,2
- Srednji uticaj: 0,2-0,5
- Veliki uticaj: > 0,8

Tabela 2. Uticaj interakcije promenljivih grupa ispitanika i obrazovanje u pogledu ocene kvaliteta informacija

Promenljive	Df	F	Sig.	η^2
Grupa ispitanika	1	2,374	0,124	0,006
Obrazovanje	2	6,626	0,001	0,031
Grupa ispitanika/ Obrazovanje	2	0,081	0,922	0,000

Uočeno je da se razlikuje pojedinačni uticaj obrazovanja ispitanika na ocene kvaliteta informacija. Naknadnim testom utvrđeno je koji se konkretno nivoi obrazovanja razlikuju uz pomoć Tukeyev (Tukey) testa. Za nivo značajnosti uzet je stroži nivo od 0,01, pa se u tabeli može videti da se značajno razlikuju ocene onih koji imaju završenu osnovnu ili srednju školu i onih koji imaju fakultetsko obrazovanje, s obzirom da je Sig=0,000.

Tabela 3. Komparativna analiza ispitanika različitog nivoa obrazovanja u oceni kvaliteta informacija koje primaju

(I) Nivo obrazovanja	(J) Nivo obrazovanja	Srednja vrednost razlike (I-J)	Standardna greška	Značajnost greške (Sig)	95% Interval poverenja	
		Donja granica	Gornja granica	Donja granica	Gornja granica	Donja granica
Osnovna ili srednja škola	Visoka škola ili neki vid specijalizacije	0,10	0,149	0,768	0,45	0,25
	Fakultetsko obrazovanje	0,44(*)	0,096	0,000	0,67	0,21
Visoka škola ili neki vid specijalizacije	Osnovna ili srednja škola	0,10	0,149	0,768	0,25	0,45
	Fakultetsko obrazovanje	0,34	0,152	0,070	0,69	0,02
Fakultetsko obrazovanje	Osnovna ili srednja škola	0,44(*)	0,096	0,000	0,21	0,67
	Visoka škola ili neki vid specijalizacije	0,34	0,152	0,070	0,02	0,69

3 OCENA KVALITETA INFORMACIJA 1-IPOE I 2-IUSI RAZLIČITIH GODINA STAROSTI

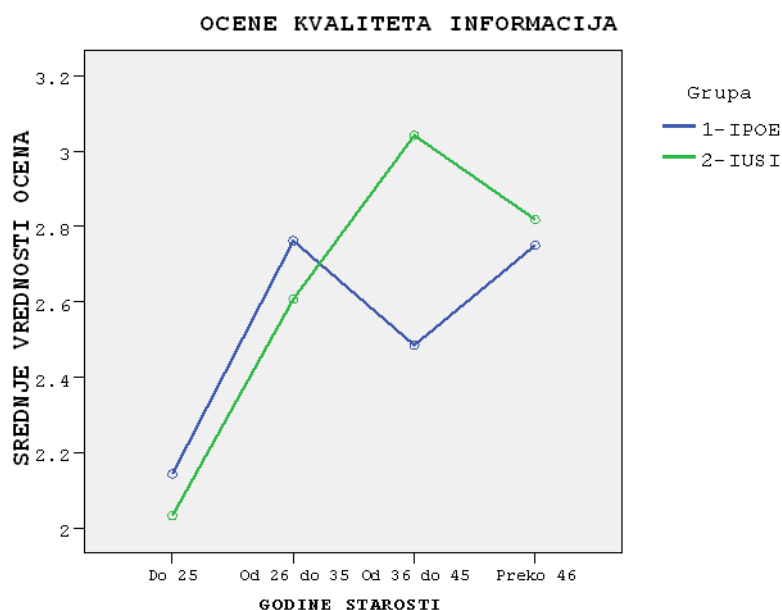
Istraživanjem je od ispitanika traženo da ocene kvalitet informacija koje primaju, pri čemu je 1 najveći nivo zadovoljstva, a 5 najmanji. Iz tabele 4. može se videti da su ispitanici u prvoj grupi starosti od 26 do 35 i preko 46 godina najgore ocenili kvalitet informacija koje primaju (najveće su srednje vrednosti), dok su u drugoj grupi ispitanici od 36 do 45 najgore ocenili kvalitet informacija koje primaju.

Na grafikonu 8. slikovito je predstavljen odnos srednjih vrednosti ocena dve grupe ispitanika. Može se videti da su srednje vrednosti druge grupe najveće kod ispitanika od 36-45 godina starosti, dok kod prve grupe najgore je ocenjen kvalitet informacija od strane ispitanika starosti od 26 do 35 godina i preko 46 godina starosti. Uticaj

interakcije grupe ispitanika i godina starosti, dat je u tabeli 5. U koloni Grupa ispitanika/Godine starosti Sig=0,034, što je veće od 0,01, pa se može zaključiti da ne postoje značajne razlike u ocenama kvaliteta informacija ispitanika različitih godina starosti, posmatrano u dve grupe ispitanika. Znači da uticaj interakcije grupe ispitanika i obrazovanja nije statistički značajan. Nakon uticaja nezavisnih promenljivih, prelazi se na analizu zasebnih uticaja. Naime u koloni Sig za grupu ispitanika može se videti vrednost 0,456 pa se zaključuje da zasebni uticaji grupe ispitanika ne utiču značajno na razlike u oceni kvaliteta informacija. Međutim, Sig za godine starosti iznosi 0,004 što je manje od 0,01, pa se zaključuje da zasebni uticaj godina starosti utiče na razlike u oceni kvaliteta informacija. Veličina uticaja grupe ispitanika data je u koloni η^2 , i vidi se da je on 0,001 što je izuzetno mali uticaj.

Tabela 4. Ocena kvaliteta informacija koju primaju ispitanici dve grupe ispitanika različitih godina starosti

GRUPE ISPITANIKA	GODINE STAROSTI	SREDNJA VREDNOST OCENA KVALITETA INFORMACIJA	STANDARDNO ODSUPANJE	N
1-IPOE	Do 25	2,14	0,378	7
	Od 26 do 35	2,76	0,878	42
	Od 36 do 45	2,48	0,619	33
	Preko 46	2,75	0,716	20
	Ukupno	2,63	0,757	102
2-IUSI	Do 25	2,03	0,650	93
	Od 26 do 35	2,61	1,053	84
	Od 36 do 45	3,04	0,846	72
	Preko 46	2,82	1,122	66
	Ukupno	2,58	0,995	315
Ukupno	Do 25	2,04	0,634	100
	Od 26 do 35	2,66	0,997	126
	Od 36 do 45	2,87	0,821	105
	Preko 46	2,80	1,038	86
	Ukupno	2,59	0,941	417

Grafikon 8. Razlika u ocenama kvaliteta informacija dve grupe ispitanika različitih godina starosti

Tabela 5. Uticaj interakcije promenljivih grupa ispitanika i godine starosti u pogledu ocene kvaliteta informacija

Promenljive	Df	F	Sig.	η^2
Grupa ispitanika	1	0,557	0,456	0,001
Godine starosti	3	4,471	0,004	0,032
Grupa ispitanika/ Godine starosti	3	2,922	0,034	0,021

Uočeno je da se razlikuje pojedinačni uticaj godina starosti ispitanika na ocene kvaliteta informacija. Naknadnim testom utvrđeno je koje se konkretno godine starosti razlikuju uz pomoć Tukeyjev (Tukey) testa. Za nivo značajnosti uzet je stroži nivo od 0,01, pa se u tabeli 6. može videti da se značajno razlikuju ocene onih koji imaju do 25 godina u

odnosu na sve ostale starosne godine ispitanika (u odnosu na one od 26 do 35, od 36 do 45 i preko 46 godina). Ostale starosne grupe ispitanika nisu

pokazale značajnu razliku u oceni kvaliteta informacija.

Tabela 6. Komparativna analiza ispitanika različitih godina starosti u oceni kvaliteta informacija koje primaju

(I) Godine starosti	(J) Godine starosti	Srednja vrednost razlike (I-J)	Standardna greška	Značajnost greške (Sig)	95% Interval poverenja	
		Donja granica	Gornja granica	Donja granica	Gornja granica	Donja granica
Do 25	Od 26 do 35	0,62(*)	0,118	0,000	0,92	0,31
	Od 36 do 45	0,83(*)	0,123	0,000	-1,14	0,51
	Preko 46	0,76(*)	0,130	0,000	-1,10	0,43
Od 26 do 35	Do 25	0,62(*)	0,118	0,000	0,31	0,92
	Od 36 do 45	0,21	0,117	0,282	0,51	0,09
	Preko 46	0,14	0,123	0,650	0,46	0,17
Od 36 do 45	Do 25	0,83(*)	0,123	0,000	0,51	1,14
	Od 26 do 35	0,21	0,117	0,282	0,09	0,51
	Preko 46	0,06	0,128	0,959	0,27	0,40
Preko 46	Do 25	0,76(*)	0,130	0,000	0,43	1,10
	Od 26 do 35	0,14	0,123	0,650	0,17	0,46
	Od 36 do 45	- 0,06	- 0,128	0,959	- 0,40	0,27

- Ne postoji statistički značajna razlika zajedničkog uticaja grupe kojoj ispitanici pripadaju i nivoa obrazovanja na ocenu kvaliteta informacija. Pojedinačni uticaj grupe kojoj ispitanici pripadaju nije statistički značajan dok je uticaja obrazovanja značajan, pri čemu je unutar pojedinačne grupe značajna razlika u ocenama ispitanika koji imaju završenu osnovnu ili srednju školu i fakultetski obrazovanih;
- Ne postoji statistički značajna razlika zajedničkog uticaja grupa kojoj ispitanici pripadaju i godina starosti u pogledu ocene kvaliteta informacija. Pojedinačni uticaj grupe kojoj ispitanici pripadaju nije statistički značajan, dok je uticaj godina starosti značajan, pri čemu je u okviru starosnih grupa izražena značajna razlika u ocenama kod ispitanika do 25 godina i od 26 do 35 godina, ispitanika do 25 godina i između 36 i 45 godina i ispitanika do 25 godina i preko 46.

4 ZAKLJUČAK

Načini dobijanja informacija su različiti, zavise od obrazovanja, godina, navika, kulturoloških navika, verske opredeljenosti itd. Interesovanja koja se menjaju sa godinama i obrazovanjem definišu nove načine dolaska do traženih informacija. Globalizacija koja je kao jedan od pokretača koristi razvoj IT tehnologija koji je umnogome olakšao dostupnost i načine dolaska do informacija ali zasigurno nije olakšao dobijanje kvalitetnih informacija.

Imajući u vidu da na svaku odluku deluju unutrašnji i spoljašnji faktori, način donošenja odluka predstavlja vrlo kompleksni mehanizam sa mnogo primenjivih. Značajno je prepoznati sve primenjive, definisati njihove uticaje i uprostiti sistem na sistem sa nekoliko primenjivih čiji uticaj prouzrokuje najveći pomak u prilikom donošenja odluka. Prepoznavanje na značajnih primenjivih, prepoznavanje informacija predstavlja danas najveći izazov.

Sprovedeno istraživanje kojim su obuhvaćeni uzorkom zaposlenih koji rade u preduzeću koje posluje u oblasti energetike najviše vremena dnevno provode za računom, dok su televizija, radio, stručna literatura i knjige mnogo manje zastupljeni u informisanju ove grupe ispitanika. S druge strane ispitanici obuhvaćeni slučajnim uzorkom mnogo manje vremena provode za kompjuterom, a više uz televiziju ili radio. Razlog treba tražiti u tome što su u prvoj grupi ispitanika svi zaposleni sa uglavnom visokim stepenom obrazovanja. To ukazuje da se sa povećanjem nivoa obrazovanja povećava i upotreba računara kao izvora informacija.

I ispitanici u organizaciji koja posluje u oblasti energetike i ispitanici obuhvaćeni slučajnim uzorkom uglavnom su zadovoljni kvalitetom informacija koje primaju i svojim odnosom prema informacijama, dok su najmanje zadovoljstvo

iskazali prema informacijama koje dobijaju preko televizije i dnevne štampe.

Istraživanje je pokazalo da godine starosti i nivo obrazovanja ispitanika obuhvaćenih slučajnim uzorkom mnogo više utiču na navike i vremenski period koje provede koristeći pojedine medije, nego što je to slučaj sa ispitanicima koji su zaposleni u organizaciji koja posluje u oblasti energetike.

Svuda se zahteva multi disciplinarni pristup problemu i razumevanju zadatka i pristupa njegovom rešavanju. Sveobuhvatnu sliku je moguće dobiti samo ako se primeniti sociološki, psihološki, etički, istorijski, ekonomski, menadžerski i marketinški pristup. Svaki od ovih aspekata definiše jednu od niša koje ne mogu biti zanemarene prilikom sagledavanja problema a ujedno prave korelaciju između ostalih segmenata i pomažu za pravu dedukciju i razumevanje gore navedenih pojava.

CITIRANI RADovi

Čomski, N. (2009). *Kontrola medija*. Novi Sad: Rubikon.

Glevick, J. (2012). *The Information - A History, a Theory, a Flood*. Kindle edition.

McLuhan, M. (1962). *The Making of Typographic Man*. The Gutenberg Galaxy.

Milisavljević, M. (2001). *Marketing*. Beograd: Savremena administracija.

Stamatović, M., & Kruij, K. (2003). *Uvod u strateški menadžment*. Beograd: Savez inženjera i tehničara Srbije – centar za razvoj.

Stamenković, S., Stamatović, M., & Vukajlović, Đ. (2014). Uloga HR u komuniciranju informacijama u kompanijama. *HR konferencija – Upravljanje kvalitetom ljudskih resursa – savremeni trendovi - Zbornik radova*, (pp. 25-34). Beograd.

Stamenković, s., Vukajlović, Đ., & Stamatović, M. (2015). Komunikacija i neformalni načini komunikacije u kompanijama. *Konferencija ERAZ „Održivi ekonomski razvoj – savremeni i multidisciplinarni pristupi“*. Beograd.

Wang, R., & Strong, D. (1996). Beyond Accuracy: What Data Quality Means to Data Consumers. *Journal of Management Information Systems*, 12(4), 5-34.

Datum prve prijave: 10.03.2016.
Datum prijema korigovanog članka: 02.06.2016.
Datum prihvatanja članka: 10.06.2016.

Kako citirati ovaj rad? / How to cite this article?

Style – **APA Sixth Edition:**

Stamenković, S., & Stamatović, M. (2016, July 15). Uticaj starosne dobi i stečenog obrazovanja na korišćenje informacija i donošenje odluka. (Z. Čekerevac, Ed.) *FBIM Transactions*, 4(2), 146-156. doi:10.12709/fbim.04.04.02.15

Style – **Chicago Sixteenth Edition:**

Stamenković, Saša, and Milan Stamatović. 2016. "Uticaj starosne dobi i stečenog obrazovanja na korišćenje informacija i donošenje odluka." Edited by Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions* (MESTE) 4 (2): 146-156. doi:10.12709/fbim.04.04.02.15.

Style – **GOST Name Sort:**

Stamenković Saša and Stamatović Milan Uticaj starosne dobi i stečenog obrazovanja na korišćenje informacija i donošenje odluka [Journal] // FBIM Transactions / ed. Čekerevac Zoran. - Belgrade : MESTE, July 15, 2016. - 2 : Vol. 4. - pp. 146-156.

Style – **Harvard Anglia:**

Stamenković, S. & Stamatović, M., 2016. Uticaj starosne dobi i stečenog obrazovanja na korišćenje informacija i donošenje odluka. *FBIM Transactions*, 15 July, 4(2), pp. 146-156.

Style – **ISO 690 Numerical Reference:**

Uticaj starosne dobi i stečenog obrazovanja na korišćenje informacija i donošenje odluka. **Stamenković, Saša and Stamatović, Milan.** [ed.] Zoran Čekerevac. 2, Belgrade : MESTE, July 15, 2016, FBIM Transactions, Vol. 4, pp. 146-156.